cmk

cmk

Ankara Ticaret Odası

İçimizdeki Hançer: FENER RUM PATRİKHANESİ

Vatanseverin El Kitabı Serisi: 3

cmk

cmk

İÇİNDEKİLER

Ö N S Ö Z

İhanet ve Fesat Odağı

Hıristiyan dünyasının, **"Müslüman-Türk kimliğinin kökü mutlaka kazınacaktır"** yemini ile başlayan süreç, son günlerde büyük bir ivme kazandı.

Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti dört bir yandan kuşatıldı...

Ve maalesef, hükümranlık haklarını, IMF, Dünya Bankası ve AB gibi sömürgeci kuruluşlara teslim eden Türkiye, bu büyük tehlike karşısında tamamen savunmasız ve çaresiz.

İşte büyük önder Atatürk'ün **"ihanet ve fesat odağı"** diye nitelendirdiği Fener Rum Patrikhanesi üzerinden oynanan sinsi oyunlar, bu zincirin önemli bir halkası.

Her fırsatta, Türk yurdunun bölünüp parçalanması için faaliyet gösteren Fener Rum Patrikhanesi **"ekümenik"** yani evrensenlik ünvanını almak için yıllardır sürdürdüğü savaşı kazanmak üzeredir.

Tarihi boyunca, temel politikası **"Türk-Müslüman"** düşmanlığı olan Fener Rum Patrikhanesi, meşum emellerine ulaşmak için, her geçen gün yeni bir cephe kazanmaktadır.

Bunun en çarpıcı örneği ise **"Rum militanların Bekaa Vadisi"** işlevi gören Heybeliada Ruhban Okulu'nun yeniden açılma projesidir.

Fener Rum Patriği Bartholomeos müjdeyi (!) vermiştir. Okul, 8 Ağustos'ta açılacaktır…

Ama bakın bir strateji dehası olan Atatürk ne demiştir:

"Uğursuzluk ve felaket simgesi olan Rum Patrikhanesi'ni artık topraklarımızda barındırmayız. Bu tehlikeli örgütü ülkemizde tutmamız için ne gibi nedenler ileri sürülebilir. Bu fesat yuvasının gerçek yeri Yunanistan degil midir?"

İşte bu kitapta, tarih boyunca **"fesat ve ihanet odağı"** olan Fener Rum Patrikhanesi'nin çirkin yüzü ortaya konularak, çok büyük bir tehlike gözler önüne serilmektedir.

Her vatanseverin bu çalışmayı dikkatle okuması gerekiyor.

Saygılarımla.

Sinan Aygün
ATO Başkanı

FENER RUM PATRİKHANESİ İÇİN VATİKAN'A GİDEN YOL

Fener Rum Patrikhanesi'nin yürüttüğü faaliyetler, Cemaat Vakıflarının mülk edinmesine dair çıkartılan yönetmelik çerçevesinde yürütülen faaliyetler de dikkate alındığında Patrikhanenin **"Vatikan Modeli dini bir devlet"** kurma gayreti gösterdiğini gözler önüne sermektedir.

TÜRKİYE'DE AZINLIK

Türkiye'de, Lozan Antlaşmasına göre, **Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler,** 1925 tarihli Türk-Bulgar Dostluk antlaşmasına göre de **Hıristiyan Bulgarlar** azınlık olarak kabul edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti azınlıklarının belirlenmesinde dini mensubiyet esas kriter olarak alınmıştır.

FENER RUM PATRİKHANESİ'NİN STATÜSÜ

Azınlıklara verilen haklar Lozan Antlaşmasının 37-45. maddelerinde düzenlenmişken, Patrikhane meselesi görüşülmesine rağmen, bir Türk kurumu olarak kabul edildiğinden, bu konuda anlaşmada herhangi bir düzenleme yer almamış, **İngiltere ve Yunanistan'ın ortak taahhütleri ile Patrikhane'nin Türkiye'de kalmasına izin verilmiştir.**

Lozan Barış Antlaşması müzakereleri sırasında, Rum Ortodoks Kilisesi'nin reisi olan Patriğin, Türk

Hükümeti tarafından atanan bir memur statüsünde, Patrikhanenin de dini bir müessese olarak İstanbul'da kalması görüşü benimsenmiştir. Yani Lozan'da belirlenen statüye göre, Fener Patrikhanesi, siyasi ve idari görev ve imtiyazları bulunmayan, sadece İstanbul'daki Rum azınlığa yönelik, dini faaliyet gösteren Türk yasalarına tabii dini bir kuruluştur. Bu nedenle, **"Ekümeniklik"** vasfı taşımayan Patrikhanenin tüzel kişiliği de bulunmamaktadır.

"Ekümeniklik", "evrensel", "dünya çapında" anlamlarında kullanılan, dünyadaki tüm Ortodoksların dini önderliğini ifade eden Hıristiyanlığı yayma amacına yönelik, kiliseler arası birliği ifade eden bir kavramdır.

Fener Rum Patrikhanesi, varlığını ve faaliyetlerini **Ayayorgi Kilisesi ve Manastırı Vakfı** binalarında misafir olarak sürdürmektedir. Patriğin, Patriği seçecek olan Sen Sinod üyelerinin ve Patrikhane'nin diğer çalışanlarının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması bir kuraldır.

LOZAN ANTLAŞMASINDA AZINLIKLARA TANINAN HAKLAR

Lozan Antlaşmasında Rumlar dışında açıkça belirlenmiş bir azınlık olmamasına rağmen 42. maddenin, ***"Türkiye Hükümeti azınlıklara ait kiliselere, havralara, mezarlıklara ve diğer dinsel kurumlara***

her türlü koruma sağlamayı yükümlenir" hükmünün hoşgörülü yorumlanması sonucu Ermeni ve Yahudiler de azınlık haklarından yararlandırılmışlardır.

Lozan'da Tanınan Azınlık Hakları,

1) Hayat ve hürriyetlerinin tam olarak korunması
2) Din, mezhep ve inanç gereklerinin serbestçe yerine getirilmesi
3) Ulaşım ve göç serbestliğinden yararlanma
4) Medeni ve siyasi haklardan faydalanma
5) Kanun önünde eşitlik
6) Kamu hizmetlerine alınma, çeşitli meslek ve işleri serbestçe yapma
7) Dillerini serbestçe kullanma (mahkemeler dahil)
8) Her türlü dini ve sosyal kurumlar ile okul ve diğer eğitim kurumlarını kurma ve yönetme
9) Aile hukuku ve kişi haklarının kendi örf ve adetlerine göre yürütülmesini sağlayıcı düzenlemelerin yapılması olarak şekillenmiştir.

Ancak, bu hüküm Medeni Kanunun kabulü ve azınlıkların bu haklarından 1925 yılında feragat etmeleri sonucu geçerliliğini yitirmiştir.

AZINLIK FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yunanistan ve Ermenistan'ın Türkiye'den toprak taleplerine ilişkin tarihi emelleri güncelliğini korumaktadır. Bu sebeple ülkemizin karşı karşıya bulunduğu tehdit de dikkate alınarak Rum ve Ermeni azınlık ile, halen çeşitli ülkelerde yaşayan Rumlar ve Ermenilerin faaliyetleri ve Yunanistan'ın bu faaliyetlere katkısı üzerinde durmak gerekmektedir.

PATRİKHANE'NİN FAALİYETLERİ

Patrikhane statüsünü belirleyen "yazılı bir hukuk metninin" bulunmamasından da istifade ederek, yurtiçinde ve yurtdışındaki temas ve faaliyetler ile Lozan öncesindeki statüsünü tekrar kazanmak üzere **"Ekümeniklik"** iddiaları ile ortaya çıkmakta, siyasi, dini, idari güç ve nüfuz kazanmaya çalışmaktadır.

Patrikhane'nin dikkat çeken önemli faaliyetleri şunlardır:

a) 1950'li yıllardan sonra Kuzey ve Güney Amerika Avustralya, Girit, Onikiadalar ve Yunanistan'ın Aynaros Kasabası (20 manastırlı) kiliselerini dini yönden kendisine bağlamıştır.
b) 1989 yılında Atina'da Fener Patrikhanesi'ne bağlı olarak **"Patrikhane Uzak Doğu Misyonerlik Teşkilatı"** kurulmuştur.
c) 1992'de alışılmışın dışında İstanbul'da **Ortodoks Patrikler Toplantısı** yapılmıştır.

d) **İstanbul Bulgar Ortodoks Kilisesi Başkanlığına "Ekümenik Patrik"** imzası ile gönderdiği emirnamede, kilisenin bundan böyle Bulgar Ortodokslara vereceği doğum, ölüm, nikah belgelerinin Slavca yerine Yunanca doldurularak verilmesini, Bulgar Kilisesi'nde yapılan ayin ve törenlerde dil olarak Rumca'nın kullanılmasını talep etmiştir.

e) **Bartholomeos,** Eylül 1993'de Bulgaristan'a yaptığı bir ziyarette, tüm Ortodoks ülkelerinin Büyükelçilerinin katıldığı basına kapalı bir toplantı düzenlemiş, toplantıda, Balkanlar'da bir **"Ortodoks Birliği"** kurulması, birliğe dahil ülkelerin askeri, siyasi ve ekonomik yardımlaşmada bulunmaları konuları görüşülmüştür.

f) 1993-1994 yıllarında 14 ülkeye gezi düzenleyerek sadece dini liderlerle değil, Devlet Başkanları ve siyasilerle de görüşmeler yapılmış, AB Dönem Başkanı ve Avrupa Parlamentosu Başkanı ile de görüşmelerde bulunulmuştur. Patriğe genellikle Devlet Başkanı muamelesi yapılmış, Patrik de **"Ekümeniklik"** iddiaları çerçevesinde **"Ortodoksların Lideri"** görüntüsünü vermeye gayret göstermiştir.

g) 1997 yılında İstanbul'da **"Barış ve Hoşgörü"** isimli uluslararası bir konferans düzenlenmiş, sonuç bildirisi **Bartholomeos** tarafından **"Ekümenik Ortodoks Ruhani Lideri"** sıfatıyla imzalanmıştır.

h) 9 ülkede **"Dış örgütlenme"** gerçekleştirilmiştir.

i) 1997 yılında BM Genel Kurulu'na katılmış, burada **"Yeni Roma Patriği"** olarak takdim edilmiştir.

j) **Fener Rum Ortodoks Patriği Bartholomeos,** son olarak 09-11 Aralık 2001 tarihleri arasında Selanik'de **"Yurt Dışında Yaşayan Yunanlılar Konseyi"** (SAE)'nin 4. Dünya Kongresi'ne katılmıştır. *"21. Yüzyılda Helenizmin birlik ve beraberlik içinde işbirliği yapması"* mesajının verildiği konferansta, Yunanistan Cumhurbaşkanı'nı takiben söz alan Bartholomeos yaptığı konuşmada;

- Kongre'ye din adamlarının en üst düzeyde katılımının, Ortodoks Kilisesi'nin uzun yıllar Helenizmin şekillenmesine ve idame ettirilmesine verdiği önemin göstergesi olduğunu,
- **"Yurt Dışında Yaşayan Yunanlılar Konseyi"** (SAE)'nin bu adımının, dünya Helenizmini daha büyük bir bütünleşmeye götüreceğini,
- Helenizm ve Ortodoks Kilisesi'nin evrenselliğinin kültür temeli üzerine oturması gerektiğini belirtmiştir. Konferansta, Kıbrıs konusu, Ekümenik Patrikhane, Yunanistan'ın Balkanlar'daki rolü, Makedonya konusu, Pontus Helenlerinin soykırımının tanınması, Ege'nin korunması konularına ilişkin olarak oybirliği ile kararlar alındığı açık kaynaklardan öğrenilmiştir.
- Tüm dünyada yaşayan Helenizmin mülki, dini ve kültürel kimliğini muhafaza etmek ve Yunanistan ile Yunanlıların yaşadıkları ülkeler arasında köprü olarak kullanmak amacıyla kurulan **"Yurt Dışında Yaşayan Yunanlılar Konseyi"** (SAE)'nin esas amacının, Yunan milli çıkarlarını uluslararası platform-

larda savunmak ve özellikle Türkiye aleyhinde Dünya kamuoyunu etkilemek olduğu kıymetlendirilmektedir.

Konferansta, **Fener Patriği Bartholomeos'**un görev ve yetkilerini aşan davranışlarda bulunduğu, "**Ekümeniklik"** iddialarını devam ettirdiği, Yunan milletinin bir temsilcisi olduğunu bir kez daha gündeme getirdiği görülmektedir. Bu nedenle **Bartholomeos**'un vatandaşı olduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin politikalarına aykırı beyanlarda bulunmasının ve bir siyasal organizasyondaki görev ve yetkilerini aşan faaliyetlerinin Türkiye'nin çıkarlarına aykırı olduğu, herhangi bir işlem yapılmaması durumunda teamül oluşturulacağından önleyici tedbir geliştirilmesi ve alınması önemli görülmektedir.

Fener Patrikhanesi'nin yıkıcı faaliyetlerine karşı, **Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi İstanbul Baş Episkoposluğu Vakfı Temsilcisi Selçuk Erenerol**'un görevlerinden istifa ederek göstermek istediği tepkisi de anlamlı görülmektedir.

Fener Patrikhanesi, tüzel kişiliği bulunmamasına rağmen, İstanbul'daki Rumlara ait okullar, hastaneler vakıflar ve dernekler gibi kuruluşları fiilen idaresi altında bulundurmakta, ayrıca danışıklı yöntemlerle taşınmaz mal da edinmektedir. Rum vatandaşlar vasıtasıyla kilise çevresinden 17 parsel araziyi satın aldırarak, kilise vakfına bağışlatmıştır.

PATRİKHANE'NİN 5 AŞAMALI PLANI

İstanbul'da Ortodoks dünyası için yeni bir Vatikan yaratmayı hedefleyen Patrikhane 5 aşamalı bir strateji izlemektedir.

BİRİNCİ AŞAMA: Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarının vesayetinden ve engellemelerinden kurtulmak

Bilindiği gibi Fener Rum Patrikhanesi, Lozan Anlaşması gereğince **"Azınlık statüsünde"**dir. Dolayısıyla, Patrik ve kendisine bağlı 12 metropolit ancak Türkiye vatandaşı olan ruhaniler arasından seçilebilir. TC hükümetlerinin uygun görmediği, onaylamadığı herhangi bir ruhani bu göreve aday bile gösterilemez. Fener Rum Patrikhanesi'ne **"Vatikan Statüsü"** verme düşüncesinde olanlar, ilk aşama olarak TC kanunlarının vesayetinden kurtulmalarının gerekliliğine inanmaktadırlar. Bunun için de Patrikhaneye **"Ekümeniklik"** sıfatı vermek yeterlidir. Türkiye bunu tanıdığı anda artık Patrikhaneyi kontrol edemeyecektir.

İKİNCİ AŞAMA: "Suriçi İstanbul"un Patrikhanenin Ekümenik damgası altında eski Konstantinople olarak yeniden ihyası

Patrikhane, Türk ve Rum işadamlarının satın alarak "Azınlık Vakıfları"na, onların da Patrikhaneye hibe ettikleri gayri menkullerle, bu düşüncenin altyapısını önemli ölçüde gerçekleştirmiştir.

İstanbul'u sorunlarından kurtarma gibi projelerle de "Suriçi İstanbul" esas şehirden ayrılır, kültürel ve dini çehresi öne çıkarılırsa, Vatikan'a giden yolda çok büyük bir merhale kat edilmiş olacaktır. Zira **BM, AB, UNESCO ve Dünya Kiliseler Birliği** gibi kuruluşların parasal yardımıyla şehrin eski Bizans ve Hıristiyan çehresi ön plana çıkarılmaya çalışılacaktır.
Mülkiyetine sahip olduğu çevre araziyi yerleşime kapatarak, kendi kontrolüne almaya çalışacaktır.

ÜÇÜNCÜ AŞAMA: Hıristiyan ülkelerin İstanbul'da dini ateşelikler açmaları

Ankara'da büyükelçilikleri bulunan tüm Hıristiyan ülkeler, Patrikhane civarında yani Konstantinople'de birer **"Dini Ateşelik"** açacaklardır. Bunlar, bir süre sonra Vatikanlaşacak, istikbaldeki devletin büyükelçilikleri olacaklardır.

DÖRDÜNCÜ AŞAMA: BM, AB ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşların surlar içindeki tarihi Konstantinople'nin "Açık Şehir" haline getirilerek, Türkiye'nin hükümranlık hakkını tartışmaya açmaları

Diğer üç aşama gerçekleştiği andan itibaren Türkiye artık gelişmelerin önünü alamayacaktır. Başta **BM, AB, UNESCO, Dünya Kiliseler Birliği vb.** birçok uluslararası kuruluş, tarihi Konstantinople'nin restorasyonunda katkı sahibi olacaklardır.

Şehrin Bizantinist ve Hıristiyan karakteri ön plana çıkarılacaktır. Sonuç olarak şehir bu haliyle dünyaya açık bir ortak metropol haline getirilecek, dini ateşelikleriyle, kültür mozayiğiyle artık bir Türk şehri değil, şimdilik sembolik de olsa 270 milyonluk Ortodoks dünyasının kalbi ve kıblesi olacaktır.

BEŞİNCİ AŞAMA: Vatikan'ın (Bizans'ın) resmen kuruluşu

Bu safhada **"Ekümenik"** bir Patrikhanenin önderliğinde Bizans yeniden ihya edilmiş olacak, önce İstanbul'un tamamı, kademeli olarak da boğazların Avrupa yakasındaki topraklarımız elimizden çıkacaktır.

Ekonomik darboğazlarla boğuşan, dış baskı ve ambargolarla bunalan, **PKK** terör örgütü ve sözde dost komşularıyla boğuşan bir Türkiye bu safhada dünyayı karşısına alamayacaktır. Bu mücadelede hiçbir yerden destek de bulamayacaktır.

YUNANİSTAN'IN PATRİKHANE'YE VERDİĞİ HEDEFLER

Yunanistan tüm Ortodoks ülkeler üzerinde etkinlik sağlamak, **Megali İdea**'yı canlı tutmak, Bizans'ın mirasçısı olarak Patrikhaneyi ön plana çıkarmak maksadıyla, Patriğin faaliyetlerini desteklemektedir.

22 Ekim 1991'de Birinci Bartholomeos Patrik seçildikten sonra Yunanistan Dışişleri tarafından Fener Patrikhanesi'ne "Gerçekleştirilmesi istenen hedefler" verilmiştir. Bu hedefler şunlardır:

- Patrikhane'nin faaliyetlerinde "ekümenik" vasfını kanıtlaması
- Patrikhane'nin Rus Kilisesi ve Doğu Avrupa'daki kiliselerle ilişkilerini güçlendirmesi
- Heybeliada Ruhban Okulu'nun faaliyete geçirilmesi
- İsviçre/ Şambiri Ortodoks merkezinin güçlendirilmesi

PATRİKHANE'NİN STATÜSÜ DIŞI FAALİYETLERİ

Yunanistan tarafından gösterilen hedefleri de kapsayacak şekilde, Patrikhanenin statü dışı faaliyetlerini şu başlıklar altında toplamak mümkün:

- Ekümeniklik vasfını sağlama ve siyasi güç kazanma girişimleri
- Yunanistan ile ilişkileri (Bizans'ın ihyası) ve Ortodoks İttifakı kurma girişimleri
- İdari, sosyal ve ekonomik faaliyetleri
- Heybeliada Ruhban Okulunu açtırma girişimleri

Patrikhanenin faaliyetleri ile bu faaliyetleri destekleyen yoğun yurtiçi ve yurtdışı temas ve ziyaretler, Ortodoks cemaati bulunan ülkelerde ör-

gütlenme, kiliseler arası ve dini sorunları çözme, banka ve tv kurma girişimleri, statü dışı olarak kendi içinde **"Bakanlar Kurulu"** benzeri, idari bir yapılanma gayreti ve Yunanistan'la geliştirilen sıkı ilişkiler topluca incelendiğinde;

- Patrikhanenin "Ekümeniklik" vasfını kabul ettirmek suretiyle tüm ortodoks dünyasının Patrikhanesi niteliğini yeniden kazanmayı amaçladığı,
- Yunanistan'ın Fener Patrikhanesine **"Ekümenik ve Vatikan modeli bir dini devlet"** statüsü kazandırıp, Patrikhanenin dini nüfuzunu da kullanarak **"Ortodoks İttifakı"** oluşturmaya çalıştığı,
- Patrikhane'nin oluşturulmaya çalışılan ortodoks ittifakın içinde etkin rol alarak, Yunan İdealleri ile özlemlerine hizmet eden, bir kuruluş olma yönünde faaliyetlerini sürdüreceği,
- Patrikhane bünyesinde **"Bakanlar Kurulu"** benzeri bir yapılanma oluşturarak, kurulması düşünülen devlet için gerekli altyapının oluşturulmaya çalışıldığı,
- Ruhban Okulunu açma girişimlerinin de İstanbul'da yaşayan 1200-1500 Rum azınlığın gerçek ihtiyaçlarını karşılamaktan çok **"Helen ve Ortodoks emellerini"** simgeleyen **"siyasi bir talep"** niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir.

RUMLARIN KARADENİZ'E YÖNELİK FAALİYETLERİ

Karadeniz Bölgesi Rumlar için, coğrafi ve tarihi olarak Helen idaresinin Türklere direndiği en son bölge olması bakımından ayrı bir öneme sahip olup, bölge **Megali İdea'nın** bir parçası durumundadır.

Yunanistan bu milli hedefini elde etmek maksadıyla, 1916-1922 yılları arasında Karadeniz'den göç eden Rumların durumunu, öncelikle Yunan ve Uluslararası Kamuoyunun gündemine getirmeye ve **19 Mayıs 1919 tarihinin, Pontusların soykırım günü olarak kabul edilmesini sağlamaya yönelik çabalarını sürdürürken,** PKK ile işbirliği içerisinde, bölgeye yönelik faaliyetlerini de hızlandırmıştır. Bu kapsamdaki önemli faaliyetler şunlardır;

- Yunanistan 1974'ten itibaren Türkiye'ye karşı Ermeni, Rum ve Kürt unsurların birleşik mücadelesini sağlama çabası içine girmiş ve bu amaçla **"Küçük Asya ve Kıbrıs Halkları Mücadele Koordine Komitesini"** kurmuştur.
- Pontusların soykırım konusunu, Yunan ve Dünya Kamuoyunun gündemine getirme çalışmalarını hızla devam ettirmektedir.
- 1992 yılında Avrupa Parlamentosuna, Yunanistan tarafından "Pontuslu" Rumların soykırımının kabul edilmesi ve 19 Mayıs'ın anma günü olarak tespitine ilişkin bir karar tasarısı sunulmuştur. **19 Mayıs Günü, "Pontusluların Soykırımının" anma günü olarak 1994 yılında Yunan Parlamentosunda kabul edilmiştir.**
- Türkiye'den göç eden Rumların ve yabancı misyonların bölgeye olan ziyaretleri artmıştır.
- Türkiye'yi stratejik rakip olarak gören Yunanistan'ın Patrikhane ve PKK'yı da kullanarak Pontus'a yönelik faaliyetleri ile, Karadeniz'in gelecek dönem dünya ekonomisinde oynayacağı rolü de dikkate alarak, bu konuda Türkiye'nin avantajlarını azaltma gayretleri içinde olacağı
- Türkiye'den göç ederken, arazi ve gayri menkullerinin tapularını yanlarında götüren Rumların, halen İngiltere, Fransa ve Avusturalya'daki yakınlarını kullanarak, söz konusu tapuları uluslararası hukuk çerçevesinde dile getirerek Karadeniz Bölgesinden toprak isteme çabalarını gündeme getirebilecekleri, sözde Pontus soykırımını uluslararası kuruluşlara kabul ettirme yönünde, gayretlerini arttıracağı değerlendirilmektedir.

ERMENİLERİN FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İstanbul Kumkapı Ermeni Patrikhanesi, Ermenistan'daki Eçmiyazin Katagikosluğu'na bağlı olup, Büyük Ermenistan'ın kurulmasını ve Ermenistan ile birleşmesi yönünde faaliyetlerini sürdürmektedir.
Ermenilerin ülkemizden talepleri, sözde soykırımın tanınması, buna karşılık tazminat ödenmesi ve toprak verilmesi olarak özetlenebilir.
Bu maksatla Ermeni Terör Örgütleri, 1973'lerden günümüze 31'i resmi görevli olmak üzere 47 vatandaşımızı şehit etmişlerdir.
6 Nisan 1980'de Lübnan'da ASALA ile PKK arasında imzalanan bir antlaşma ile, ASALA Türkiye'ye yönelik terör hareketlerini Karabağ'a kaydırmış ve yerini PKK terör örgütüne bırakmıştır.
Sözde Ermeni davasının izlenmesi ise, daha ziyade ABD Kongresi ve Avrupa Parlamentosu gibi siyasi platformlara kaydırılmıştır.
Anma faaliyetleri, 1996 yılından başlamak üzere çeşitlilik ve kapsamlı boyutlara sahip bir görünüm arzetmiştir. Sözde soykırımın kabulüne yönelik talepleri de dile getirmeyi sürdürmüşlerdir.
Sözde soykırım törenleri; 1997 yılında geçen yıllara oranla daha sessiz ve olaysız geçmiştir. Sözde soykırımı daha çok siyasi platformlara çekme çabaları yoğunluk kazanmıştır. Bazı yerlerde PKK-ERNK temsilcilerinin de katılımı dikkati çekmiştir.
Önceki yıllarda, Ermeni çevrelerin faaliyetleri, 24 Nisan tarihine odaklanmışken, bu yıl gözlenen bir eğilim de, bu faaliyetlerin kitap yayını, sergi açılması, anıt dikilmesi gibi çalışmalarla, tüm yıla yayılarak konunu sürekli canlı tutulmak istenmesi olmuştur.
Son olarak, Ermeniler son yıllarda faaliyetlerini daha siyasi ve kültürel içerikli hale getirmişlerdir.
Ancak Ermeni terör örgütlerinin varlıklarını bugün de muhafaza ettikleri bilinmekte olup, kendi uygun görecekleri koşullarda yeniden terörist eylemlere yönelebilecekleri değerlendirilmektedir.

SONUÇ OLARAK:

Türkiye'de yaşayan Rum ve Ermeni azınlık ile Diaspora Ermenileri ve Rumların Yunanistan'ın öncülüğünde Türkiye aleyhtarı faaliyetlerini sürdürecekleri,
Türk Bayrağını, kendi insanı dışında ortaklık kurduğu PKK Terör Örgütü, Rumlar ve Ermeni göstericilere yaktıran Yunanistan'ın;

a) Türkiye toprakları üzerinde başlattığı bu "özel savaşı" bütün vasıtaları kullanarak her alanda yaygınlaştıracağı,
b) Fener Patrikhanesi ile ilgili olarak Türkiye'nin inisiyatifinde bir çözüm öngörülmediği takdirde, bu kuruluşun dış kamuoyunun desteğini alarak ülkemizin iradesi dışında bir yapılanmaya gidebileceği düşünülmektedir.

Bugün ve gelecekte milli güvenliğimizi, birlik ve bütünlüğümüzü etkileyen bu ve benzeri sorunlarla ilgili olarak startejik öngörü modelleri geliştirilerek bir disiplin içerisinde uygulanması gerekmektedir.

PATRİKHANE'NİN DİĞER DEVLETLERLE OLAN İLİŞKİLERİ

ABD-Patrikhane İlişkileri:

Kuzey ve Güney Amerika Ortodoks Kiliseleri Başpiskoposu Yakovas, düşmanca hareketleri nedeni ile Türk vatandaşlığından çıkarılması sonrasında Fener Rum Patriği tarafından yurt dışına atanmıştır. Patrikhanenin evrensel sözcüsü gibi görev yapan **Yakovas,** aynı zamanda ABD'de güçlü Yunan lobisinin de başını çekmektedir.

ABD'de yaşayan Ortodokslar, gerek **Yakovas'**ın ve gerekse **Ortodoks Yunan asıllı Senatör Dr. John Bredames'in** yönlendiriciliğinde yoğun propaganda ve lobicilik faaliyeti yürütmektedirler. Kuzey ve Güney Amerika Başpiskoposluğu, **O'conner and Hannan** isimli bir avukatlık ve lobi firması ile de 01 Ocak 1997 tarihinde bir anlaşma imzalamıştır. Söz konusu güçlü lobicilik faaliyetlerinin etkisi ile,

-21 Mart 1994'te **Başbakan Çiller'e Clinton'un** ***"Patrikhanenin statüsünde değişiklik yapılması"*** isteğini dile getiren mektubun iletilmesi,

-ABD Dışişleri Bakanlığı'nca Patrikliğin İstanbul'da uluslararası konferanslar düzenlenmesi içerikli faaliyetlerine destek olunması gibi sonuçlar elde etmektedirler.

Ayrıca, **ABD kongresi üyelerinden Olympia J. Snowe** tarafından ABD Senatosu Dış İlişkiler Komisyonu'na 11 Ağustos 1995'te, Fener Rum Patrikhanesi'nin güvenliği ile ilgili bir tasarı sunulmasında, anılan lobicilik faaliyetlerinin etkisi olmuştur. Söz konusu tasarıda, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'nin terörist saldırıların yanı sıra, Türk Hükümeti'nin İstanbul Belediyesi'nin ve Türk basınının olumsuz tutumlarına maruz kaldığı, bu nedenle ABD yönetiminin ve BM Güvenlik Konseyi'nin Patrikhane ve mensuplarının korunması ve faaliyetlerinin kısıtlanmaması hususlarında Türk hükümeti nezdinde girişimlerde bulunmaları gerektiği vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan;

-**Boston Ortodoks Teoloji Okulu** son sınıf öğrencilerin oluşan 19 kişilik stajyer grubunun, 07 Ağustos 1999 tarihinde İstanbul'a gelerek Heybeliada Özel Rum Erkek Lisesi Vakfına ait binalarda misafir edilmesi,

-Fener Rum Patrikhanesinin girişimi ve merkezi Newyork'ta bulunan **Din ve Barış Üzerine Dünya Konferansı** (WCRP) örgütünün işbirliğiyle gerçekleştirilen **"Ortodoks Kiliseler ve Avrupa Hıristiyan Demokrat Partileri arasında IV. Diyalog"** isimli uluslararası toplantının, 08-09 Haziran 2000 tarihlerinde İstanbul'da yapılması, Fener Rum Patrikhanesi'nin ABD ile olan diyalogunu ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi ABD'nin hedefi "Yeni Dünya Düzeni"nde "Tek Başlı, Tek Merkezli" bir dünya meydana getirmektir. Yaklaşık 50 yıl boyunca "Çift Başlı" bir dünyanın sıkıntılarının kendisine ne ka-

dar pahalıya mal olduğunu görmüştür. Bugün için Rusya her ne kadar eski gücünden çok uzaklaşmış görünse de, gerek nüfusu, gerek coğrafyası, gerek yeraltı-yerüstü zenginlikleri ve gerekse askeri gücüyle her zaman süper güç olmaya namzet bir ülkedir.

Rusya, yeni şekillenmede gelecekteki yapısını Ortodoks kilisesi ve Slav milliyetçiliği üzerine bina edebilecektir. Ancak, halihazırda Rus yöneticileri, eski komünist sistemin eğitim ve düşünce yapısıyla yetiştikleri için **"Din olgusuna, kiliseye"** gereken sıcaklıkta bakamamaktadırlar. Bu durum, ABD'nin Ortodoks alemi hakkındaki plan ve projeleri için önemli bir avantajdır. Diğer yandan yaklaşık 270 milyon Ortodoks aleminin ezici çoğunluğunun (yaklaşık 200 milyon) Rus olması ise ABD için bir dezavantajdır.

Öte yandan Heybeliada Ruhban Okulunun yeniden eğitime açılma konusunda büyük destek veren ABD'nin bu dezavantajı ortadan kaldırmak için **"Rum Milli Kilisesi"** olan Fener Patrikhanesi'ne **"Ekümeniklik"** sıfatı ve yetkisi kazandırmak suretiyle, Ortodoks aleminin kontrolünü Rusya'nın elinden almak düşüncesindedir. Böylece Türkiye'de sadece 2000-3000 tüm dünyada ise 8-10 milyon müntesibi bulunan bir kilise ile, 270 milyonluk Ortodoks alemini, özellikle Rusya'nın yeni yapılanmasındaki iki ayağından birini kontrol etmiş olacaktır.

Rusya-Patrikhane İlişkileri:

Rusya'daki Ortodoksluk, tüm dünya Ortodoksluğu için çok büyük önem taşımaktadır. Rusya'yı dikkate almadan Ortodoks aleminde hiçbir girişim yapılamayacağı dünya kamuoyu tarafından bilinmektedir.

Özellikle SSCB'nin dağılmasından sonra yeniden Çarlık dönemindeki gücüne kavuşan Rus Ortodoks Kilisesi, tüm Ortodoksluğun temsilcisi ve koruyucusu olduğunu her fırsatta vurgulamaktadır. İstanbul'daki Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi, statü itibariyle **"Eşitler arasındaki birinci"** durumundaysa da son sözün söylenmesinde en büyük pay yine de Rus Ortodoks Kilisesindedir.

Rusya'da geçmişte olduğu gibi günümüzde de Ortodoks aleminin her milletine özgü, milli kilise vardır. Ayrıca 1821'den itibaren güçlendirilmiş ve fakat 1912'de gücü ezilmiş olan Grek Ortodoks Kilisesi de bulunmaktadır. Günümüzde Rus Ortodoks Kilisesiyle Grek Ortodoks Kilisesi, birlikte Ortodoksluğun en önemli temsilcileri durumundadırlar. Rus Ortodoks Kilisesi, SSCB'nin dağılmasıyla yeniden ve eskisinden çok daha güçlü olarak ortaya çıkmıştır. Tarihteki tüm iddialarını yeniden gerçekleştirme çabasına giren bu kilisenin kendisi için koyduğu nihai hedef, İstanbul'un Ortodoks kimliğinin, Rus Ortodoks Kilisesi'nin denetimi altına alınarak bir kez daha tarih sahnesine çıkartılmasıdır.

Fener Rum Patrikhanesi, eski Sovyetlerin dağılması sonrasında Rus Ortodoks Kilisesi'ni karşısına alma pahasına ABD'nin de desteği ile Rus Ortodoks kilisesine bağlı Ukrayna ve Estonya kiliselerini bağımsız kilise olarak tanıma kararı almış, bu kararın arkasında Rusya'nın bulunması, Rusya Patrikhanesi'ni rahatsız etmiştir. Bu konu Fener Rum Patrikhanesi ile Rus Patrikhanesi arasındaki anlaşmazlıkların temelini oluşturmaktadır. ABD ve Avrupa Birliği'nin de Fener Rum Patrikhanesi'ne karşı son zamanlarda artan ilgisinin altında yatan nedenlerden birisi de ortak çıkarlar doğrultusunda Fener Rum Patrikhanesi'nin almış olduğu bir karardır.

Bu temel anlaşmazlığa rağmen, **Rus Ortodoks Patriği Alexy II'nin** girişimleriyle 20 Ocak 1996 tarihinde Fener Patrikhanesi'yle bir protokol imzalanmış ve 201 sayılı bu protokole göre "iki kilise birbirlerinin çıkarlarını zedelememe ve birbirlerinin etki alanına müdahale etmeme kararı" almışlardır

Fener Rum Patrikhanesi ile Moskova Patrikhanesi arasında imzalanan ve Estonya'da faaliyet gösteren 87 kilisiye bağlı cemaatin 52'sinin, Fener Rum Patrikhanesi'ne 29'unun Moskova Patrikhanesi'ne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmesini karara bağlayan anlaşma, Fener Rum Patrikhanesi'nin zaferi olarak nitelendirilebilir.

Ancak Estonya'daki 6 kilisenin cemaatinin ise hangi Patrikhaneye bağlı olarak faaliyetlerini sürdüreceği konusundaki kesin karar verilememiştir.

Diğer taraftan 01 Temmuz 1993 tarihinde Rusya ile Yunanistan arasında imzalanan 12 maddelik Anlaşma ile;

-İslam ve Türk tehlikesine karşı ortak askeri savunmanın,

-Balkanlardaki Türk-İslam tehlikesine karşı ortak mücadelenin,

-Yunan ve Ortodoks kiliselerinin işbirliğinin sağlanması önem arzetmektedir.

Yunanistan-Patrikhane İlişkileri:

Yunanistan'ın 1829 yılında bağımsızlığını kazanmasından sonra İstanbul Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi her geçen gün Yunan hükümetinin çıkar ve buyrukları doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır. Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmak için yürüttüğü faaliyetlere önemli ölçüde destek veren Patrikhane, Yunanistan bağımsızlığını kazandıktan sonra da bu desteğini artırarak devam ettirmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılması ve mütareke döneminin başlamasıyla birlikte, Patrikhane Bizans'ı yeniden diriltmek ve Türk topraklarından bir kısmını Yunanistan'a bağlamak için yoğun faaliyete girişmiştir. Bu amaçla büyük Yunanistan hayalini gerçekleştirmek için faaliyet gösteren **Etniki Eterya, Mavri Mira** gibi cemiyetler ile Patrikhaneyi bir merkez ola-

rak kullanmışlardır. Patrikhane ayrıca Karadeniz Bölgesindeki Rum çetelerini de desteklemiştir.

Fener Rum Patrikhanesinin Yunan isyanları sırasında, Girit Adası'nın, Mora'nın elimizden çıkmasında, Kurtuluş Savaşı verdiğimiz yıllarda Patrikhanenin destekleriyle kurulan **Mavri Mira ve Pontus Cemiyetleri** vasıtasıyla Anadolu'nun çeşitli yörelerinde Rum azınlığın giriştiği ayaklanmalarda önemli bir rol oynadığı gerçektir.

Patrikhaneyi Yunanistan'la birleştirmesi konusunda, yarı resmi de olsa siyasi programının başına alan Venizelos'un bu dönemde İstanbul'a yolladığı iki siyasi temsilcinin, Patrikhane ile işbirliği yaparak İstanbul'dan toplanan çok sayıda gönüllü Rum'u silahlandırıp, İzmir ve Trakya'ya gönderdikleri muhtelif tarihçiler tarafından ifade edilmektedir. Ayrıca, İstanbul'un 16 Mart 1920'de İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmesinden sonra, Patrikhaneye Bizans'ın çift başlı kartal armasını taşıyan bayrağı çekilmiştir. (Fener Patrikhanesi Bizans'ın çift başlı kartal armasını bugün de kullanmaktadır) Bu durum bize Bizans'ın tekrar diriltilmesi için varolan ruhun hiçbir zaman ölmediğini ve uygun bir zemin bulduğunda tekrar ortaya çıkabileceğini göstermektedir.

Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'ne yeni bir statü kazandırılarak Osmanlı Devleti dönemindeki ayrıcalıklarının kaldırılması, Patrikhane ile Yunanistan arasındaki ilişkilere bir durgunluk getirmiş ve nis-

peten Yunanistan'ın Patrikhane üzerindeki nüfuzunu kırmıştır.

Ancak bu durum Yunanistan ile Patrikhane arasındaki bağı tamamen koparmamıştır. Günümüzde de Patrikhane ile Yunanistan arasındaki ilişkiler açık bir şekilde devam ettirilmektedir.

1992 yılında, Girit Adası'nda **Patrik Bartholomeos'un** şerefine verilen bir yemekte, dönemin **Yunanistan Başbakanı Michotakis**'in Fener Patriğine hitaben yaptığı konuşmada *"Sayın Patrik, tüm Helenizm'in ve özellikle vatanımızın sınırları içinde yaşayan 10 milyon Yunanlının yanınızda olduğunu unutmamanızı isterim"* şeklindeki ifadeleri, Yunanistan'ın Patrikhaneye bakış açısını göstermesi bakımından önemlidir.

Esas itibariyle Yunanistan Patrikhaneyi **"Büyük Yunanistan"** hayalini gerçekleştirmek için bir temel taşı olarak görmektedir.

Bu bağlamda, Patrikhanenin faaliyetlerine destek olmak Yunanistan'da hükümet, muhalefet ve tüm basının mutabakata vardığı bir devlet politikasıdır. Basın-yayın organlarında her fırsatta Patrikhanenin sözde **"Ekümenik"** vasfı vurgulanmaktadır.

Ayrıca Yunanistan'ın bilhassa Türkiye'nin de taraf olduğu her konuyu iki ülke arasındaki boyutundan çıkararak destek sağlamak amacıyla uluslararası boyuta çekme ve Batı-Hıristiyan toplumunu arkasına alma alışkanlığı bilinmektedir. Bu çerçevede Yunanistan, Fener Patrikhanesi konusunu da uluslararası gündeme getirmek ve destek sağla-

mak amacıyla *"Patrikhanenin Ekümenik Özelliğinin Ortodoks Kilisesini ve Ortodoks alemini ilgilendiren bir kilise ve mezhep konusu olduğu"* görüşünü ortaya atmıştır.

Nisan 1994'de Yunanistan hükümet sözcüsünün Selanik'te yaptığı açıklamada, *"Patrikhane konusunun bir Türk-Yunan konusu değil uluslararası boyutu olan bir mesele olduğunu"* vurgulaması, yine aynı konuya ilişkin olarak Yunanistan'da kurulu bulunan partilerden YDP lideri Evrt'in *"Ortodoks Patrikhaneye karşı yapılacak girişimler otomatikman bütün Ortodoks kiliselerine ve Yunan ulusuna yapılan bir girişim olarak kabul edilecektir. Helenizmin tarihi boyutunu gösterme zamanı gelmiştir. Helenizme karşı indirilen darbelere son verilsin. Başka kaybolmuş ve unutulmuş vatanlar olmasın"* şeklindeki ifadeleri, Yunanistan'ın bu amacını bütün çıplaklığı ile gözler önüne seren bir başka örnektir.

Yunanistan ve Fener Rum Patrikhanesi'nin ortak amaç doğrultusunda yürüttükleri faaliyetlerine bakıldığında Yunanistan'ın;

-1991'de Fener Patriği'nin Türk vatandaşı olması zorunluluğunun kaldırılmasını talep ettiği,

-1993'de Ayasofya'nın yeniden Ortodoks ibadetine açılması isteğini dile getirdiği,

-Avrupa'da Bizans'ı hatırlatma kampanyaları başlatıldığı,

-Moskova'da sermayesini Yunanlı işadamlarının sağladıkları ilk ve tek Ortodoks bankasının kurulduğu,

-Atina'da Türklerin ve İslam'ın etkisini kırmak, İstanbul'u yeniden kazanmak amacıyla bir siyasi parti ve bir vakıf oluşturduğu görülmektedir.

Yakın dönemde 22-28 Eylül 1997 tarihleri arasında, **AB Dönem Başkanı Jacques Santer'in** himayelerinde ve Fener Rum Patrikhanesi'nin koordinesinde **"Karadeniz Tehlikede"** konulu bir sempozyum düzenlenmiştir. Trabzon'dan başlayarak Batum, Novorossysk, Odesa, Sulina, Varna ve İstanbul limanlarına uğrayarak Selanik'te son bulacak şekilde seyir halindeki bir gemide gerçekleştirilen sempozyuma Avrupa ülkeleri ve Türkiye'den çok sayıda din, bilim ve iş adamı katılmıştır. (Katılan 329 kişiden 21'i Türk'tür)

Patrik Bartholomeos, 28 Eylül-02 Ekim 1997 tarihleri arasında sempozyum kapsamında Selanik'i ziyaret etmiş, Selanik'te Yunan ve Bizans bayrakları altında askeri tören ve Yunan milli marşı eşliğinde Yunan Cumhurbaşkanı, Başbakan, Generaller, PKK ile yakın ilişkileriyle tanınan milletvekilleri, AB ülkelerinin Selanik Konsolosları ve din adamlarından oluşan kalabalık bir topluluk tarafından karşılanmıştır.

AVRUPA BİRLİĞİ İLERLEME RAPORU

AB ilerleme raporunda yer alan tespitlerden özellikle azınlıklara ifade özgürlüğü ve insan haklarına ilişkin olanlar dikkat çekicidir.

Raporda;

Hıristiyan kiliselerin özellikle sahip oldukları gayri menkullerle ilgili olarak zorluklarla karşılaşmaya devam ettikleri, Heybeliada Ruhban Okulu'nun 1971 yılında kapatılmasından beri bir gelişme olmadığı ve çeşitli kiliselerin hukuki statülerini kabüldeki eksiklik dile getirilmekte,

İnanç özgürlüğü alanında, gayri-müslim gruplara yönelik hoşgörünün arttığı belirtilirken, Sünni olmayan Müslüman toplulukların (Alevilerin) durumunda bir gelişme olmadığı, Alevilere resmi yaklaşımın değişmediği, Alevilerin Diyanet İşleri Başkanlığında temsil edilmediği, zorunlu din eğitiminde ve okul kitaplarında Alevi mezhebinin öğretilmediği ve devletin mali desteğinin sadece Sünni Müslüman camilere ve dini vakıflara verildiği vurgulanmakta,

Kültürel haklarla ilgili olarak yapılan anayasal değişikliğe rağmen, ortak gelenek ve kültürel kimliğe sahip etnik grupların üyelerinin kendi kültürel kimliklerini ve kendi dillerini kullanma alanında bir gelişme olmadığı ifade edilmekte,

İnsan hakları alanında 2001 yılında iki HADEP mensubu kişinin Şırnak/Silopi İlçe Jandarma Ko-

mutanlığı tarafından gözaltına alındıktan sonra kaybolduğu konusunun hala açıklanmadığı vurgulanmakta,

İşkence ve kötü muamele ile ilgili durumun son düzenli rapordan beri düzelmediği, ciddi bir şekilde kaygı nedeni olmaya devam ettiği ve gözaltında işkence ve kötü muamele olaylarının sürdüğü ileri sürülmekte,

Ayrıca, Türkiye'nin 1923 tarihli Lozan Antlaşması'nda tanınan azınlıklar dışında başka azınlık tanımayarak, Avrupa Konseyi'nin "**Azınlıkların Korunması Çerçeve Anlaşmasını"** imzalamadığının üzerinde durulmaktadır.

Malumları olduğu üzere Türkiye ile Avrupa Birliği azınlık kavramlarını farklı değerlendirmektedir. Türkiye, Avrupa Birliği'nin tersine, Avrupa Konseyi'nin **"Azınlıkların Korunması Çerçeve Anlaşmasında"** öngörülen ulusal azınlık kavramını henüz kabul etmemekte, azınlık kavramından sadece Lozan Antlaşması'nda sayılanları anlamaktadır.

Azınlıklar konusunda kesin ve kalıplaşmış standartlar tespiti çok güçtür; her ülkenin etnik, sosyal, tarihi özellikleri gözönünde tutularak, azınlık sorunlarına çözüm yolları araması gereklidir.

Türk Hukuk Sisteminde kural olarak azınlık kavramı yer almamakla birlikte, Lozan Antlaşmasında yer alan Müslüman olmayan azınlıklar bu kuralın

tek istinasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de azınlık olarak sadece dini azınlıklar bulunmaktadır.
Diğer taraftan, Türkiye Anayasası, etnik kıstaslara dayalı ayrımcılığı tamamen dışlamakta olup, tüm Türk Vatandaşları kanun önünde aynı hak ve yükümlülüklere sahiptir.
Kişinin etnik benliğine sahip olması ve bunu koruması vatandaşın ne kadar meşru hakkı ise, üniter bir devlette vatandaşların bir yurttaşlık sadakatine sahip olmaları da o kadar görevleridir. Yurttaşlık kimliğinin kültürel kimlikten önce gelmesi gerekmektedir.

CEMAAT VAKIFLARI YÖNETMELİĞİ

"Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Mal Edinmeleri, Bunlar Üzerinde Tasarrufta Bulunmaları ve Tasarrufları Altında Bulunan Taşınmaz Malların Bu Vakıflar Adına Tescil Edilmesi Hakkında Yönetmelik", Resmi Gazete'nin 24 Ocak 2003 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Sözkonusu yönetmelik, AB'ye uyum çerçevesinde çıkarılan 4771 sayılı yasa paketi içinde yer alan Vakıflar Kanunu'ndaki değişiklik dayanak yapılarak hazırlandı.

"Vakıflarının Taşınmaz Mal Edinmeleri ve Bunlar Üzerinde Tasarrufta Bulunmaları Hakkında Yönetmelik", ilk kez, 57. Hükümet döneminde, 4 Ekim 2002'de yayınlandı. 58. Hükümet döneminde yayımlanan yeni yönetmelikle 4 Ekim tarihli yönetmelik yürürlükten kaldırıldı.

Yönetmelik, vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın Vakıflar Kanunu gereğince tüzel kişilik kazanmış Türkiye'deki gayrimüslim cemaatlere ait vakıfların, dini, hayri, sosyal, eğitsel, sıhhi ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak ve sadece bu alanlardaki amaçlarını sürdürecek geliri sağla-

mak üzere taşınmaz mal edinmelerine ilişkin esasları belirliyor.

AB 6. Uyum Yasaları çercevesinde 19 Haziran 2003 tarihinde Vakıflar Yasası'nda değişikliğe gidildi ve cemaat vakıflarının tasarrufları altında bulunduğu belirlenen taşınmaz malların vakıf adına tescili için yapılacak başvurular bakımından öngörülen 6 aylık süre 18 aya çıkarıldı. Buna göre, Cemaat Vakıfları, 4903 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 18 ay içinde tescil başvurusunda bulunabilecekler.

Yönetmelik ile birlikte Türkiye'de faaliyette bulunan 160 cemaat vakfının da listesi yayınlandı.

CEMAAT VAKIFLARININ TAŞINMAZ MAL EDİNMELERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığından :
Resmi Gazete: 24 Ocak 2003 - 25003

Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Mal Edinmeleri, Bunlar Üzerinde Tasarrufta Bulunmaları ve Tasarrufları Altında Bulunan Taşınmaz Malların Bu Vakıflar Adına Tescil Edilmesi Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam ve Dayanak

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, 5/6/1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun değişik 1 inci maddesinde yer alan hükümlerle ilgili uygulama usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik; vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın 2762 sayılı Vakıflar Kanunu gereğince tüzel kişilik kazanmış Türkiye'deki gayrimüslim cemaatlere ait vakıfların, dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhî ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak ve sadece bu alanlardaki amaçlarını sürdürecek geliri sağlamak üzere taşınmaz mal edinmeleri ve taşınmaz

malları üzerinde tasarrufta bulunmaları ile bu vakıfların aynı alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak ve sadece bu alanlardaki amaçlarını sürdürecek geliri sağlamak üzere, her ne surette olursa olsun, tasarrufları altında bulunan taşınmaz malların vakıf adına tesciline ilişkin usul ve esasları kapsar. Söz konusu vakıflara ait liste bu Yönetmelik ekindedir.

Dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun değişik 1 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Mal Edinmeleri

Edinilebilecek taşınmaz malların kapsamı

Madde 4 - Cemaat vakıfları; Vakıflar Genel Müdürlüğünün izni ile dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhî ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak üzere satın alma, vasiyet, hibe ve sair yollarla taşınmaz mal edinebilirler.

Başvurunun şekli ve istenilen belgeler

Madde 5 - Cemaat vakıfları tarafından taşınmaz mal satın alma ve ayni haklarla ilgili diğer tasarruflara ilişkin başvurular, vakfın bağlı olduğu Vakıflar Bölge Müdürlüğüne yapılır.

Başvuruda;

a) Taşınmaz malın nevi, imar durumu ve acık adresi, halihazırda ne amaçla kullanıldığı, hangi amaç için iktisap edilmek istendiği,

b) Vakfın malî durumunu gösteren son yıla ait bilançosu, gelir-gider tablosu,

c) Vakıf yönetimi tarafından alınmış gerekçeli karar,

d) Taşınmaz malın durumuna ilişkin; Vakıf Gayrimenkul Ekspertiz Değerlendirme A.Ş., Emlak Gayrimenkul Ekspertiz A.Ş., T.C.Ziraat Bankası, Ticaret ve Sanayi Odası, Mimarlar Odası herhangi birinden alınmış ve birden fazla eksper tarafından düzenlenmiş ekspertiz raporu,

e) Bağış ve vasiyet halinde tasarrufa ilişkin yasalarca öngörülen belge, istenecektir.

Değerlendirme ve sonucunda yapılacak işlemler

Madde 6 - Başvurular, Vakıflar Bölge Müdürlüğü görüşü ile birlikte Vakıflar Genel Müdürlüğüne gönderilir. Gerektiğinde; ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınarak konu yetkili Daire Başkanlığı görüşü ile birlikte Vakıflar Meclisine intikal ettirilir. Vakıflar Meclisi tarafından konu incelenir, eksik bulunan hususlar vakfa tebliğ edilir. Tebliğden itibaren iki ay içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde talepten vazgeçilmiş sayılır. İstenilen belge ve bilgilerin eksiksiz olması halinde Vakıflar Meclisi kararı ilgili vakfa başvurudan veya eksikliği giderildiği tarihten itibaren iki ay içerisinde gerekçeli olarak bildirilir. Vakıflar Meclisinin olumlu kararını takiben vakfa, yetki belgesi verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Malları Üzerinde Tasarrufları

Tasarruf Yetkisinin Kullanılması

Madde 7 - Cemaat vakıfları, taşınmaz malları üzerinde; dinî, hayrî, eğitsel, sıhhî, sosyal ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak ve sadece bu alanlardaki amaçlarını sürdürmek üzere tasarrufta bulunabilir. Ayni haklara ilişkin tasarruflar Vakıflar Genel Müdürlüğünün iznine tabidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Bağış ve Vasiyet

Madde 8 - Vasiyetname veya bağış yoluyla cemaat vakıfları adına tescil edilmek istenilen taşınmazlar hakkında; bağışın veya vasiyetin konusu olan taşınmazın vakfın tasarrufuna 9/8/2002 tarihinden önce geçmiş olması halinde bu Yönetmeliğin geçici 1 inci maddesindeki, 9/8/2002 tarihinden sonra geçecek olanlarda ise ikinci bölümde yer alan hükümler uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Diğer Hükümler

Cemaat vakıflarının tasarruflarında bulunan taşınmazların tescili

Geçici Madde 1 - Cemaat vakıfları 9/8/2002 tarihine kadar tasarrufları altına giren taşınmaz malların vakıfları adına tescili için 9/8/2002 tarihinden başlayarak

altı ay içinde vakfın bağlı bulunduğu Bölge Müdürlüğüne yazılı olarak başvuruda bulunurlar.

Başvuruda şu belgeler istenir;

a) Taşınmaz malın nevi, il, ilçe, mahalle, pafta, ada ve parsel numarası ve açık adresi, halihazırda ne amaçla kullanıldığı, fiziki şartları itibariyle halihazırdaki durumu, ne şekilde vakfın tasarrufuna geçtiği,

b) Taşınmaz malın vakfın tasarrufuna ilişkin 9/8/2002 tarihinden önceki bir tarihi taşıyan, aşağıdaki belgelerden bir veya makbul sayılabilecek eş değer bir belge; vergi kaydı, emlak vergi beyannamesi, kira kontratı, elektrik, su, doğalgaz faturası, tasdikli irade suretleri ile fermanlar, muteber mütevelli, sipahi, mültezim temessük veya senetleri, kayıtları bulunmayan tapu veya mulga hazinei hassa senetleri veya muvakkat tasarruf ilmuhaberleri, tasdiksiz tapu yoklama kayıtları, mülkname, vasiyetname ve vasiyet tenfiz kararları, muhasebatı atika kalemi kayıtları, mubayaa, istihkam ve ihbar hüccetleri, evkaf idarelerinden tapuya devredilmemiş tasarruf kayıtları.

Başvurular, Vakıflar Bölge Müdürlüğü görüşü ile birlikte Vakıflar Genel Müdürlüğüne gönderilir. Gerektiğinde; ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınarak konu yetkili Daire Başkanlığı görüşü ile birlikte Vakıflar Meclisine intikal ettirilir. Vakıflar Meclisi tarafından konu incelenir, eksik bulunan hususlar vakfa tebliğ edilir. Tebliğden itibaren iki ay içe-

risinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde talepten vazgeçilmiş sayılır. İstenilen belge ve bilgilerin eksiksiz olması halinde Vakıflar Meclisi kararı ilgili vakfa başvurudan veya eksikliğin giderildiği tarihten itibaren iki ay içerisinde gerekçeli olarak bildirilir.

Başvurunun Vakıflar Meclisi tarafından uygun bulunması halinde vakfa tescil talebinde bulunmaya esas olmak üzere talebe konu taşınmaz malın vakfın tasarrufunda bulunduğunu, tashihen tescilin yapılmasının Vakıflar Genel Müdürlüğünce uygun bulunduğunu belirten yetki belgesi verilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

Madde 9 - 4/10/2002 tarih ve 24896 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Mal Edinmeleri ve Bunlar Üzerinde Tasarrufta Bulunmaları Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 10 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11 - Bu Yönetmelik hükümlerini Vakıflar Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Devlet Bakanı yürütür.

FAALİYETTE BULUNAN CEMAAT VAKIFLARI

1- Beykoz Aya Paraşkevi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
2- Büyükada Panayia Aya Dimitri Profiti İlya Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
3- Heybeliada Aya Triada Tepe Manastırı Vakfı
4- Heybeliada Aya Nikola Rum Ortodoks Vakfı
5- Heybeliada Rum Ruhban Okulu Vakfı
6- Kınalıada Panayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
7- Burgazada Aya Yorgi Karipi Manastırı
8- Burgazada Aya Yani Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
9- Fener Maraşlı Rum İlkokulu Vakfı
10- Fener Yoakimion Rum Kız Lisesi Vakfı
11- Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı
12- Feriköy 12. Apastol Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
13- Fener Tekfursaray Panayia Hançerli Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
14- Fener Vlahsaray Panayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
15- Fener Meryem Ana Rum Ortodoks (Kanlı) Kilisesi Vakfı
16- Kurtuluş Aya Tanaş Dimitri Aya Lefter Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
17- Beyoğlu Rum Ortodoks Kileseleri ve Mektebi Vakfı
18- Beşiktaş Cihannüma Rum ortodoks Kilisesi Vakfı
19- Beşiktaş Nanayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
20- Yenimahalle Aya Yani Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
21- Bebek aya Haralambos Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
22- Çengelköy Aya Yorgi Rum Ortodoksk Kilisesi Vakfı
23- Fatih Eğrikapı Panayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
24- Aksaray Langa Aya Todori Rum Ortodoks Kilisesi
25- Bağımsız Türk Ortadoks Kiliseleri ve Patkirhanesi Vakfı

26- Ayvansaray Aya Dimitri, Aya Vlaharne Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
27- Üsküdar Profiti İlya Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
28- Arnavutköy Aya Strati Taksiarhi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
29- Yeşilköy Aya İstepanos Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
30- Altı Mermer Panayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
31- Cibali Aya Nikola Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
32- Kuzguncuk Aya Pandeliimon Rum Ortodoks Kilisesi
33- Kumkapı Aya Kiryaki Elpida Rum Ortodoks Kiliseleri Vakfı
34- Balat Aya Strati Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
35- Balat Panayia Balino Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
36- Zapion Rum Kız Lisesi Vakfı
37- Sarmaşık Aya Dimitri Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
38- Topkapı Aya Nikola Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
39- Hasköy Aya Paraykevi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
40- Salmatomruk Panayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
41- Kuddusü Şerif Rum Patrikhanesine Bağlı Yeniköy Aya Yorgi Kilisesi ve Manastırı Vakfı
42- Galata Rum İlkokulu Vakfı
43- Tarabya Aya Paraşkevi Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
44- Paşabahçe Aya Konstantin Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
45- Kuruçeşme Aya Dimitri Aya Yani Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
47- Yeniköy Panayia Rum Ortodoks Kilisesi ve Mektebi Vakfı
48- Boyacıköy Panayia Evangelistra Rum ortodoks Kilisesi Vakfı

49- Kadıköy Rum Ortodoks Kiliseleri ve Mektepleri Vakfı
50- Balıklı Rum Hastahanesi Vakfı
51- Büyükdere Aya Paraşkevi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
52- Bakırköy Aya Yorgi Aya Analipsiz Rum Ortodoks Kiliseleri ve Mektepleri Vakfı
53- Kandilli Metemorfosis Hz. İsa Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
54- Koca Mustafa Paşa Belgrad Kapı Panayla Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
55- Koca Mustafa Paşa Samatya Aya Nikola Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
56- Koca Mustafa Paşa Samatya Aya Yorgi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
57- Samatya Aya Analipsiz Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
58- Koca Mustafa paşa Samatya Aya Konstantin Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
59- Samatya Aya Mina Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
60- Beyoğlu Yenişehir Evangelistra Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
61- Fener Rum Patrikhanesi Valsunuda Aya Yorgi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
62- Yeniköy Aya Nikola Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
63- Dereköy Aya Marina Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
64- Tepeköy Evangelismos Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
65- Zeytinliköy Aya Yorgi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
66- Bademliköy Pahayia Kimisis Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
67- Bozcaada Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
68- Gökçeada Merkez Panayia Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
69- İskenderun Rum Ortodoks Kilisesi Fukara Vakfı

70- Antakya Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
71- Antakya Rum Katolik Kilisesi Vakfı
72- Altınözü Tokaçlıköyü Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
73- Samandağı Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
74- İskenderun Arsuz Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
75- Altınözü Sarılar Mahallesi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı
76- Feriköy Surp Vartanaş Ermeni Kilisesi Vakfı
77- Üsküdar Surp Garabet Kilisesi Mektebi ve Mezarlığı Vakfı
78- Üsküdür Surp Hac Ermeni Kilisesi Mektebi ve Mezarlığı Vakfı
79- Eyüp Surp Yeğiya Ermeni Kilisesi Vakfı
80- Eyüp Surp Astvazazim Ermeni Kilisesi ve Arakelyan Mektebi ve Mezarlığı Vakfı
81- Narlıkapı Surp Hovannes Ermeni Kilisesi Vakfı
82- Rumelihisarı Surp Sanduth Ermeni Kilisesi Vakfı
83- Kadıköy Surp Takavor Ermeni Kilisesi Aramyan Uncuyan Mektebi ve Mezarlığı Vakfı
84- Kuzguncuk Surp Kirkor Lusavoriç Ermeni Kilisesi Vakfı
85- Beşiktaş Surp Astvazazin Meryemana Ermeni Kilisesi Vakfı
86- Ortaköy Surp Kirkor Losavoriç Ermeni Katolik Kilisesi Vakfı
87- Ortaköy Surp Astvazazin Meryemana Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı
88- Boyacıköy Surp Yeris Mangas Ermeni Kilisesi Vakfı
89- Kandilli Surp Arakelos Ermeni Kilisesi Vakfı
90- Kartal Surp Nişan Ermeni Kilisesi Mektebi Vakfı
91- Yenikapı Tetaos Patriğimeos Ermeni Kilisesi Vakfı
92- Kınalıada Surp Kirkor Losavoriç Ermeni Kilisesi Mektebi ve Mezarlığı Vakfı

93- Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi ve Mektebi Vakfı
94- Gedikpaşa Surp Hovhannes Ermeni Kilisesi Vakfı
95- Bakırköy Surp Astvazazin Meryemana Kilisesi ve Mektebi Vakfı
96- Balat Surp Hreştegabet Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı
97- Karaköy Surp Pırgıç Ermeni Katolik Kilisesi Vakfı
98- Beyoğlu Anarathıgutyun Ermeni Katolik Rahibeler Manastır ve Mektebi Vakfı
99- Beyoğlu Üç Horon Ermeni Kilisesi Vakfı
100- Beyoğlu Ohannes Gümüşyan Ermeni Kilisesi Vakfı
101- Beyoğlu Aynalı Çeşme Ermeni Protestan Kilisesi Vakfı
102- Beyoğlu Surp Gazer Ermeni Katolik Mihitaryan Manastır ve Mektebi Vakfı
103- Pangaltı Ermeni Katolik Mihitaryan Manastır ve Mektebi Vakfı
104- Yeniköy Küddipo Surp Astvazazin Ermeni Kilisesi Vakfı
105- Şişli Karagözyan Ermeni Yetimhanesi Vakfı
106- Taksim Surp Agop Ermeni Hastanesi Vakfı
107- Kumkapı Surp Harutyun Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı
108- Halıcıoğlu Meryemana Surp Astvazazin Ermeni Kilisesi ve Kalfayan Yetimhanesi Vakfı
109- Kumkapı Meryemana Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı
110- Kuruçeşme Surp Haç Ermeni Kilisesi Vakfı
111- Büyükdere Surp Hripsimyans Ermeni Kilisesi Vakfı
112- Koca Mustafa Paşa Surp Kevork Ermeni Kilisesi Mektebi ve Mezarlığı Vakfı
113- Koca Mustafa Paşa Anarathigutyun Ermeni Katolik Kilisesi vakfı
114- Topkapı Surp Nikagos Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı

115- Galata Surp Lusavoriç (Çerçiş) Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı

116- Yeşilköy Surp İstepanos Ermeni Kilisesi Mektebi ve Mezarlığı Vakfı

117- Hasköy Surp İstepanos Ermeni Kilisesi ve Mektebi Vakfı

118- Apeloğlu Andon Vakfı Hayratından Yeniköy Ohannes Mığırdıç Ermeni Kilisesi

- Büyükdere Surp Boğos Ermeni Kilisesi
- Büyükada Surp Astvazazin Verapohum Ermeni Katolik Kilisesi
- Sakızağacı Ermeni Katolik Kilisesi
- Beyoğlu Surp Yerurtutyun Ermeni Katolik Kilisesi
- Kadıköy Surp Levon Ermeni Katolik Kilisesi
- Tarabya Surp Andon Ermeni Katolik Kilisesi

119- Yedikule Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi Vakfı

120- Kumkapı Meryemana (Drasular) Ermeni Kilisesi Vakfı

121- Beykoz Surp Nikagos Ermeni Kilisesi Vakfı

122- İskenderun Karasun Manuk Ermeni Katolik Kilisesi Vakfı

123- Samandağı Vakıflı Köyü Ermeni Ortodoks Kilisesi Vakfı

124- Kayseri Surp Kirkor Ermeni Kilisesi Vakfı

125- Diyarbakır Ermeni Surp Küçük Kilise Hıdır İlyas Surp Gregos Kiliseleri Vakfı

126- Mardin Ermeni Katolik Kilisesi Vakfı

127- Büyükada Hased Leavram Musevi Sinagogu Vakfı

128- Hasköy Mealem Musevi Sinangogu Vakfı

129- Beyoğlu Musevi Hahamhanesi Vakfı

130- Beyoğlu Seferadimi-Neveşalom Musevi Sinagogu Vakfı

131- Ortaköy Musevi Etz-Ahayim Sinagogu Vakfı

132- Sirkeci Musevi sinagogu Vakfı

133- Kuzguncuk Bet-Yaokov Musevi Sinagogu Vakfı

134- Galata Yüksek Kaldırım Eşkenazi Musevi Sinagogu Vakfı

135- Hasköy Türk Karaim Musevi Vakfı

136- Kadıköy Hemdat İsrael Sinagogu Vakfı

137- Balat Or-Ahayim Musevi Hastanesi Vakfı

138- Balat Ahrida Musevi Sinagogu Vakfı

139- Ankara Musevi Sinagogu Vakfı

140- Bursa Türk Musevi Cemaati Vakfı

141- Çanakkale Mekor Hayim Musevi Sinagogu Vakfı

142- Antakya Musevi Havrası Vakfı

143- İskenderun Musevi Havrası Vakfı

144- Kırklareli Musa Sinagogu Vakfı

145- Diyarbakır Süryani Kadim Meryemana Kilisesi Vakfı

146- Beyoğlu Süryani Kadim Meryemana Kilisesi Vakfı

147- Mardin Süryani Katolik Kilisesi Vakfı

148- Mardin Süryani Kadim deyrulzafaran Manastırı ve Kiliseleri Vakfı

149- Mardin Süryani Protestan Kilisesi Vakfı

150- Midyat Süryani Protestan Kilisesi Vakfı

151- Midyat Süryani Deyrulumur Margabriel Manastırı Vakfı

152- Midyat Süryani Kadim Cemaati Marborsom ve Mart Şemuni Kiliseleri Vakfı

153- İdil Süryani Kadim Kilisesi (Mardodo) Vakfı

154- Diyarbakır Keldani Katolik Kilisesi Vakfı

155- Keldani Katolik Kilisesi Vakfı

156- Mardin Keldani Katolik Kilisesi Vakfı

157- Bulgar Ekzarhlığı Ortodoks Kilisesi Vakfı

159- Şişli Gürcü Katolik Kilisesi Vakfı

160- Mersin Tomris Nadir Mutri Kilisesi Vakfı